

Földrajzi alapismeretek

Dr. Pál Viktor, PhD

egyetemi docens

Szegedi Tudományegyetem Természettudományi és Informatikai Kar
Földrajzi és Földtudományi Intézet
Gazdaság- és Társadalomföldrajz Tanszék

Gazdaságföldrajzi folyamatok

Elektronikus tananyag (olvasólecke)

Idő:
kb. 15 perc

A lecke célja:

A lecke tanulásával a hallgatók átismételik és kiegészítik a középiskolai tanulmányaik során szerzett alapvető gazdaságföldrajzi ismereteiket. A lecke különösen a gazdaság fogalmára, működésére, a piacgazdaságra és a világgazdaság földrajzára fókuszál.

Fontos tudnivaló a feldolgozáshoz!

Az eddigi olvasóleckékétől eltérően más munkaformát alkalmazunk. Ennek lényege, hogy meghatározzuk, milyen jelenségeket, folyamatokat kell tudnia elmagyarázni a mellékelt ábrák, képek, internetes források és tananyagok segítségével.

A gazdaság fogalmaMegvalósítandó feladatok:

Értelmezze a gazdaság fogalmát! Mutassa be a gazdaság szereplőit! Elemezze a gazdaság szerkezetét! Hogyan méri az egyes nemzetgazdaságok fejlettségét?

Ezen belül megértendő: mi a gazdasági tevékenység célja, mire irányul a gazdasági tevékenység, kik vesznek részt a gazdasági tevékenységben, milyen „szektorokból” áll a gazdaság, azaz hogyan csoportosíthatók a gazdasági tevékenységek, ezek időbeli változása, hogyan zajlik a gazdasági fejlettség mérése?

Mi a gazdaság? (1. ábra)

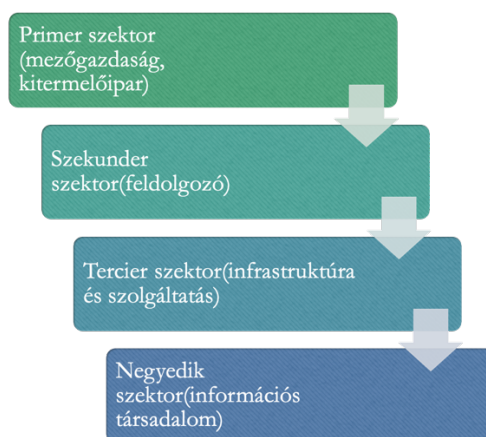
A gazdaság azoknak a tevékenységeknek, kapcsolatok, és javaknak az összesége, amelyek ahhoz szükségesek, hogy az egyén és a társadalom olyan szükségletét kielégítse, ami a társadalmi pozíció fenntartásához vagy növeléséhez szükséges.

Gondolkodjon el rajta: milyen gazdasági tevékenységekkel találkozik a mindennapokban!

Melyek a gazdaság részei? (2. ábra)

A gazdaság szereplői: termelők (vállalaltok) – fogyasztók (háztartások) – állam.

A gazdasági tevékenységek csoportosíthatók. Ennek több formája is lehetséges.

2. ábra. A gazdaság részei (szektorai)

A gazdasági fejlettség mérése – a nemzetgazdaságok fejlettségét összehasonlító mutatók: (3. ábra)

Az alkalmazott mutatók általában a nemzetgazdaságok gazdasági fejlettségének mérésére használhatók.

Értelmezze az egyes mutatókat!

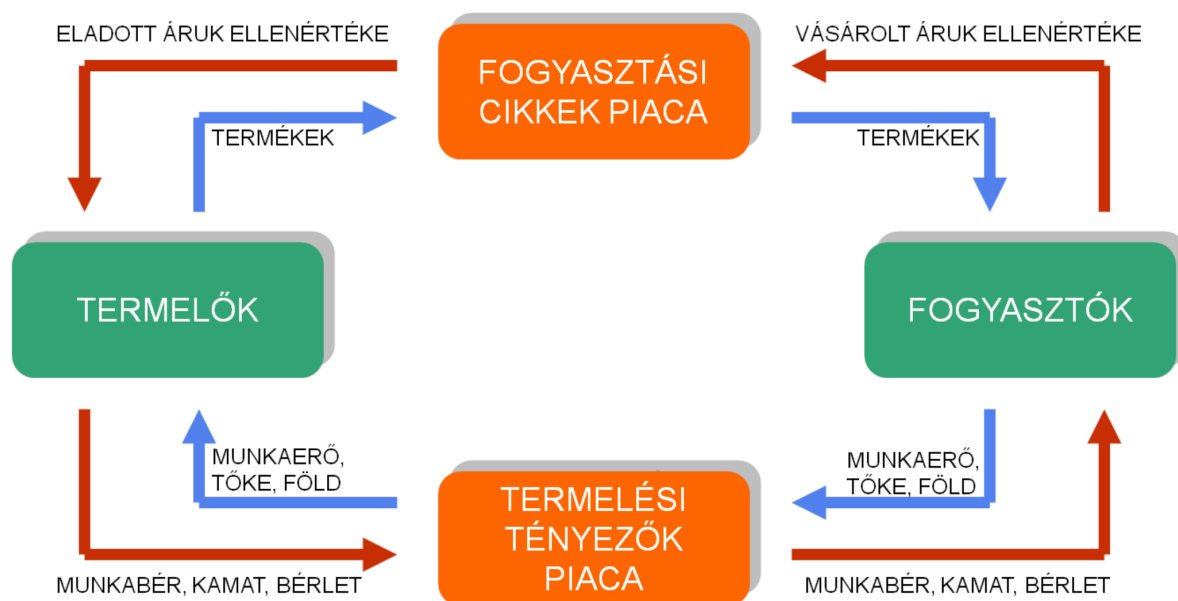
3. ábra. A gazdasági fejlettség mérésének néhány mutatója

A piacgazdaság működése

Megvalósítandó feladatok:

Magyarázza el, hogyan ad választ a piacgazdaság arra, hogy a gazdaság mit és hogyan állítson elő, ki rendelkezzen a megtermelt javak felett, térjen ki a piaci tevékenységet lehetővé tevő mechanizmusokra és feltételekre: kereslet kínálat, szabad árrendszer, magántulajdon, profit, verseny – mely kérdésekre nem tud választ adni a piac, mik ennek a következményei!

A piacgazdaság működésének egyszerűsített modellje (4. ábra)

4. ábra. A piacgazdaság működésének egyszerűsített modellje

Forrás: www.penziranytu.hu

A feldolgozáshoz használja az alábbi magyarázatot!

https://www.nkp.hu/tankonyv/foldrajz_10/lecke_02_003#section-343031223

Ismétlés:

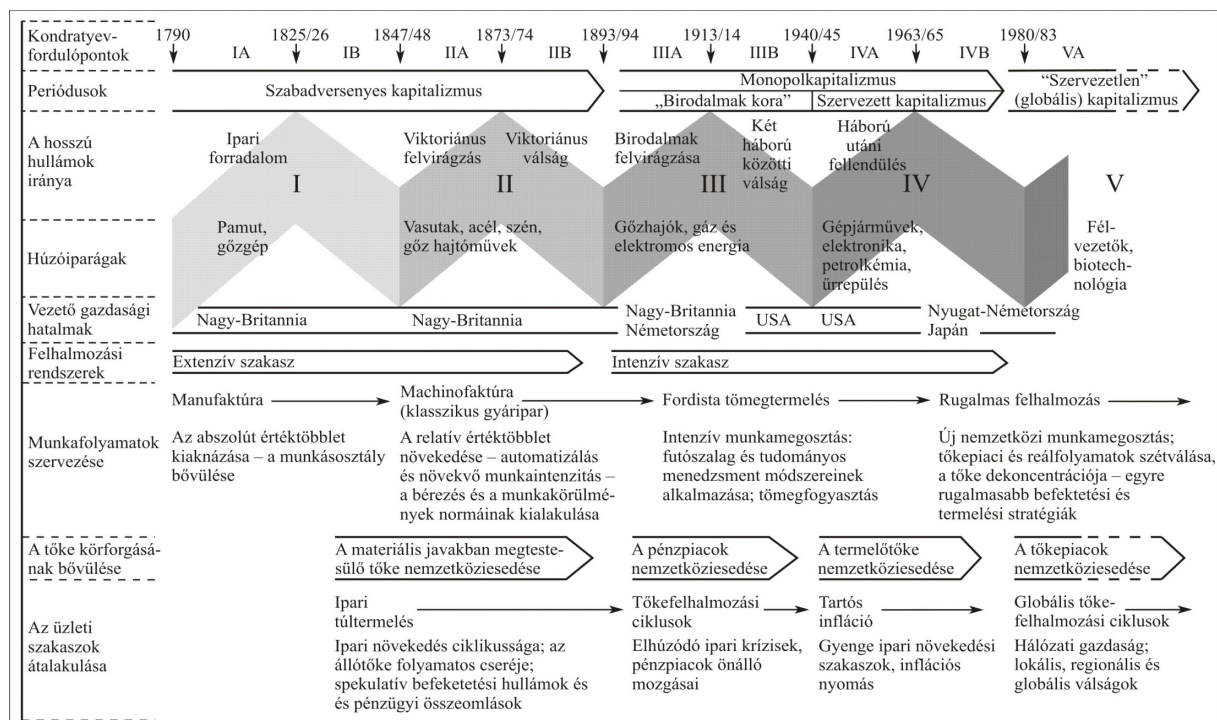
https://www.nkp.hu/tankonyv/foldrajz_10/lecke_02_003#section-343031223

A globális gazdaság (globális világgazdaság) jellemzői, működése

Megvalósítandó feladatok:

Magyarázza el, hogy hogyan zajlik a termelés és fogyasztás világméretűvé válása, globális termelési hálózatok kialakulása, a globális piacok létrejötte, a rugalmas termelés működése! Melyek ezek mozgatórugói, technológiai háttere, a globálisan működő világgazdaság következményei?

Használja az 5. ábrát!

5. ábra. A világgazdaság fejlődésének korszakai, az egyes korszakok jellemzői

Gyakorlás

I. Melyik mutató leírása következik: „az adott ország tulajdonában lévő termelési tényezők által belföldön és külföldön megtermelt érték”?

GDP GNP GNI HDI

II. Melyik válasz helyes?

Nem sorolják a globalizáció előnyei közé, hogy:

1. ... olcsóbbá teszi az importot
2. ... nagy mértékben befolyásolja az önálló nemzeti döntéseket
3. ... az erősödő verseny hatására nő a kutatás-fejlesztés szerepe
4. ... a vezető országok kulturális és fogyasztási szokásai világméretben is meghatározóvá válnak (uniformizálódás)

III. Sorolja be a következő tevékenységeket a megfelelő gazdasági szektorba!

1. vendéglátás
2. kutatás-fejlesztés
3. kőolaj-kitermelés
4. személygépjármű-gyártás
5. kukoricatermesztés
6. mobilkommunikációs hálózat működtetése

**Ellenőrző
kérdések:**

- Határozza meg a gazdaság fogalmát, szereplőit!
- Mutassa be, hogyan működik a piacgazdaság!
- Hogyan alakult ki, változott, és hogyan működik napjainkban a világgazdaság?
- Milyen a világgazdaság térbeli szerveződése?

**Ha
többet
szeretne
tudni:**

Mészáros Rezső és munkaközössége: A globális gazdaság földrajzi dimenziói. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2010

www.penziranytu.hu

Czirfusz Márton: Gazdaságföldrajz. Elérhető:

http://foldrajz.uni-miskolc.hu/hallgato/segedlet/czirfusz_gazdasagfoldrajz_2014.pdf

Felhasznált irodalom és internetes források:

Jónás Ilona - Pál Viktor - Szöllősy László - Vízvári Albertné: Földrajz 10: A világ változó társadalmi-gazdasági képe. Mozaik Kiadó, Szeged, 2018

Tóth József (szerk.): Általános társadalomföldrajz I-II. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2002

www.penziranytu.hu

www.nkp.hu